

Miljö

BILD: JOHAN AUGUSTIN

■ **Costa Ricas satsning på ekoturism har gett landet både miljömässiga och ekonomiska fördelar. Nu låter sig allt fler länder inspireras av framgångskonceptet.**
S.18-19

HÅLLBAR TURISM

På stranden syns spåren av nykläckta sköldpaddungar.

Rödögd trädgroda är aktiv på natten.

Capuchinapan kallas även "skogens bandit".

Tortuguero är en av landets mest kända nationalparker och en naturälskares dröm.

LÖNSAM HÅLLBARHET

EKOVÅG SKAPAR ARBETSTILLFÄLLEN I COSTA RICA

REPORTAGE I Costa Rica utvecklar ekoturism samhället. Nu blickar även grannländerna mot det centralamerikanska undret.

Tystheten är slående i Macaw Lodge. Ekolodgen som byggts av återvunnet trä erbjuder varken tv eller luftkonditionering till sina besökare. Rummen har inga eluttag utan laddning sker i restaurangen. All producerad el kommer från solpanelerna på taket. Här i Turrubares-distriktet som ligger i Costa Ricas centrala Stillahavsregion är det förbjudet att jaga, och regeringen betalar de markägare som väljer att återplantera inhemska trädarter på sina marker. Kanadensiska Nathalie Lapierre arbetar på Macaw Lodge och hämtar grönsaker i tillhörande växthus och odlingar – som består av bland annat kakao, olika örter, tranbär, hibiskusbuskar, böner och teakträd.

– Allt är ekologiskt odlat och vi är nästan helt självförsörjande i restaurangen.

Vi odlar till och med vårt eget ris, berättar Nathalie Lapierre.

Costa Rica, "den rika kusten", ger själ för namnet. Trots ytan, en niondel av Sveriges, sjuder det lilla landet av liv. Hela fem procent av världens alla kända växt- och djurarter har sitt hem i regnskogarna, korallreven, bergstrakterna och de andra landskapstyperna landet kan stoltsera med. Att det fanns pengar att tjäna på miljöskydd insåg regeringen tidigt. Tidigare presidenten José Figueres Ferrer förbjöd jakt i och skövling av många områden i början av 1970-talet.

Stora stycken mark avsattes som nationalparker, och idag är 25 procent av landområdet skyddat i olika slags parker och ytterligare fem procent genom privata marker, vilket innebär att landet totalt sett är världsledande

när det kommer till miljöskydd. Naturparkradiset ses som ekoturismens vagg, och i slutet av 80-talet började de miljömedvetna turisterna hitta hit.

Paulo Dorati har arbetat som turistguide i 25 år och han har sett utvecklingen.

– Nu handlar det inte längre bara om att rena floderna och återplantera skogen. Många organisationer och företag går ut i skolorna och utbildar barnen i hur man sparar el och återanvänder, förklarar Paulo Dorati.

Grannländerna sneglar

Ekovågen skapar många arbetstillfällen och i nationalparken Tortuguero, som ligger på den

karibiska kusten, är flera i personalen gästarbetare från grannlandet i norr; Centralamerikas fattigaste land – Nicaragua.

900 fågelarter, varav en och annan häger.

ragua. Siffror tyder på att en halv miljon nicaraguaner, tidigare flyktingar som blivit gästarbetare, befinner sig i Costa Rica. Likaså gästarbetar många tidigare flyktingar från länder som Colombia och El Salvador i landet. Många jobbar på banan- och kaffeplantager, men allt fler får arbete inom den växande ekoturismen.

Rubriker om droghandel och gängkrig har de senaste åren hållit många potentiella besökare borta från Centralamerikas ångande djungler, stränder och kulturskatter. Undantaget är Costa Rica, som har rykte om sig att vara säkert att resa runt i på egen hand. Visst sker en viss handel, framför allt av kokain, utanför Costa Ricas karibiska kust, men det är i Honduras och Nicaraguas avlägsna områden som drogbaronerna har sina starkaste fästerna. En stabil regering som satsar på utbildning är anledningen till varför läget ser annorlunda ut i Costa Rica, enligt guiden Manfred Gómez, som tar med besökare till landets olika nationalparker.

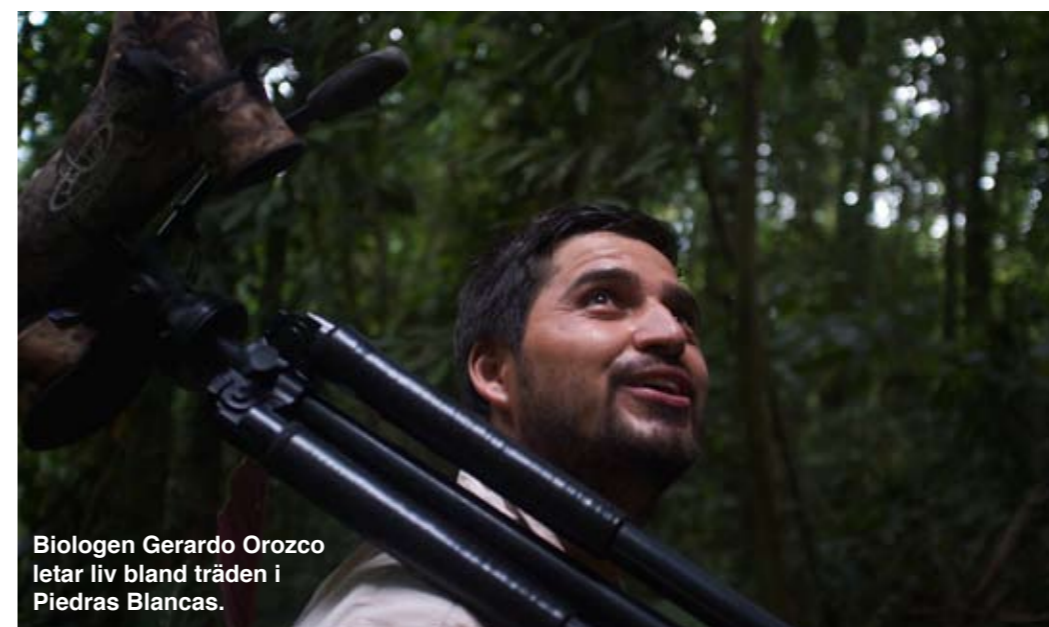
Havskajak är ett bra sätt att se nationalparkerna längs kusterna.

COSTA RICA

• Costa Rica består av sju provinser som täcker 51 000 kvadratkilometer, vilket är lika stort som Bosnien. Folkmängden uppgår till fem miljoner, varav en tredjedel bor i storstadsområdet till huvudstaden San José. Tidigare presidenten José Figueres Ferrer avskaffade militären 1948 och landet har satsat på fri utbildning till befolkningen där 96 procent kan läsa och skriva – den högsta siffran i Latinamerika.

Turism i Costa Rica

• Varje år besöker omkring 2,5 miljoner turister Costa Rica. Många vill se någon av landets 30 nationalparker, och cirka hälften av besökarna tar del av aktiviteter som innefattar ekoturism. Omsättningen som ekoturismen årligen genererar är omkring tio miljarder kronor. Turism är den största näringen i landet följt av jordbruk och elektronik/teknologi. Landet sägs vara ekoturismens vagg och ett land där ordet eko får full genomslagskraft i de olika leden. 25 procent av landets yta är skyddad i nationalparker och ytterligare fem procent är skyddad genom privat mark. Det sistnämnda är en siffra som ökar eftersom allt fler privata aktörer köper upp mark som sedan skyddas. Costa Ricas regering har sagt att landet ska vara helt koldioxidneutralt om sex år.

Biologen Gerardo Orozco letar liv bland träden i Piedras Blancas.

– Vi har ingen armé utan lägger pengarna på utbildning istället, säger han och fortsätter:

– Nicaragua och El Salvador fokuserar på militären. Panama har sin kanal. I Costa Rica lär vi våra barn att ta hand om miljön.

Solen tränger knappt igenom den tät dimman som hänger över regnskogen strax efter sexslaget på morgonen. Vi åker i en liten motorbåt genom kanal-systemet som utgör en del av Tortuguero National Park. Tidigare använde timmerbolagen kanalerna för att transportera ut de nedhuggna träden. Nu transporterar kanoter och båtar nyvakna turister och guider som spanar mot trädskronornas lövverk med långa kameraobjektiv och kikare. Har de tur får de se leguaner, tukaner, hägrar, sängångare och parkens tre arter av primater, för att nämna några av alla arter som lever här.

Grannländerna har länge sneglat på Costa Ricas inkomstbringande ekoturism, och länder som Nicaragua och

Panama har börjat satsa på att locka turister till sig.

– Ja de ser hur bra det går för oss och är avundsjuka, fortsätter Manfred.

Ska skydda sköldpaddor

Tortuguero har fått sitt namn efter de tre arter av havssköldpaddor som kommer hit för att lägga sina ägg i den svarta vulkansanden. Det var för att skydda dessa som parken bildades i början av 70-talet. Tack vare skyddet har havssköldpaddorna, framför allt den gröna havssköldpaddan, ökat rejält i antal. Tusentals turister vallfärdar hit för att tattetid ta del av när sköldpaddshonorna kommer upp på stranden. Det har även gynnat lokalbefolkningen. Byn utanför nationalparken har vuxit från 500 till omkring 1 500 invånare – där de flesta arbetar inom turistsektorn. Butiker säljer lokala hantverk och souvenirer. Det är rent och husen är vitmålade. En total förändring på bara fem år.

– Tidigare var det fullt med skulor här. Nu har det byggts avloppssystem och

Ett vattenfall i regnskogen släcker snabbt törsten.

Naturskyddet är väl utbyggt i Costa Rica, som här i Tortuguero.

invånarna som tidigare var jägare är nu turistguider, berättar schweizaren Werner Schlaepfer, som kommer hit varje år på en veckas semester.

Om någon mot förmodan skulle gräva upp sköldpaddsägg får personen resten av byn mot sig.

– Man har insett att turism är ett bättre alternativ till hur livet såg ut tidigare.

Arter mer värda levande än döda

I södra delen av landet vid Stillahavskusten, intill gränsen till Panama, ligger nationalparken Piedras Blancas. Biologen och agrologen Gerardo Orozco sätter ut kamerafällor i den drypande regnskogen. Färska ozelotspår syns i leran. Av landets sex olika kattdjur lever fem i Piedras Blancas – däribland skygga pumor och jaguare. De och många andra arter jagades samtidigt som skogen skövlades fram till mitten av 90-talet. Nu har bilden förändrats.

– Regnskogen är en enda stor levande

organism – som nu är skyddad, förklarar Gerardo Orozco.

Många fågelskådare kommer till Costa Rica som har omkring 900 fågelarter att jämföra med Sveriges cirka 250. Två röda arapageojor sitter i en rymlig inhägnad omgärdad av tät grönska i fristaden Osa Wildlife Sanctuary som är sammanlänkad med Piedras Blancas. Tyske volontären Henrik Schubart tar hand om skadade och missanpassade djur som han visar upp för utländska besökare, som samtidigt lär sig mer om regnskogens invånare. Till området går det bara ta sig med båt och Henrik står redo på stranden när en båt med nyfikna turister dyker upp.

På axlarna har han en ung spindelapa som har virat svansen hårt kring sin beskyddares hals. Det uppenbara intresset hos besökarna säkerställer att djuren och miljön de lever i bevaras i framtiden.

– Följ med mig, uppmanar Henrik gruppen som försvinner in på en smal stig i skogen.

Text och bild: Johan Augustin